

УДК 340.1

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.1.66>

А. А. Суходольська

кандидатка юридичних наук, доцентка,
докторантка

Державного університету «Київський авіаційний інститут»
ORCID ID: 0000-0002-5794-9167

ФУНКЦІЇ ПАРЛАМЕНТУ ТА РЕГЛАМЕНТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Статтю присвячено розкриттю співвідношення функцій парламенту та його Регламенту на прикладі чинного Регламенту Верховної Ради України. Виявлено, що в регулюванні парламентських функцій простежується своєрідна наступність між Конституцією України та парламентським Регламентом, що відіграє роль ключового процесуального законодавчого акта, який у відповідності й на основі Конституції України регулює порядок здійснення парламентом його функцій та повноважень. При цьому саме регулювання за допомогою регламенту забезпечує повноту, упорядкованість, тяглість (континуїтет) та новаційність у реалізації конституційних функцій парламенту України. Регулюючи парламентські функції, Регламент Верховної Ради України реалізує подвійне спрямування цих функцій – на організацію і діяльність самого парламенту (внутрішньоорганізаційна та репрезентативна функції) та на ті аспекти роботи парламенту, які пов'язують його з іншими органами державної влади (законодавча, установча, бюджетна, міжнародна, контрольна функції). Конституція України лімітує перелік повноважень парламенту, на основі якого конструюються його функції, а Регламент Верховної Ради України регулює порядок їх здійснення таким чином, щоб усі функції та повноваження парламенту набули своєї процесуалізації. Такий своєрідний розподіл предметів відання між Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України в регулюванні парламентських функцій засвідчує взаємопов'язаний характер обох законодавчих актів та їхню спільну спрямованість у механізмі зазначеного регулювання. Регламент рівномірно та системно регулює здійснення парламентом своїх функцій, не виокремлюючи їм та не розгортаючи їх систематику. При цьому, в силу титульної (законодавчої) функції пріоритет має регулювання в ньому саме законодавчої процедури, що виправдано з конституційно-правової точки зору. Законодавча процедура систематизує весь обсяг діяльності Верховної Ради України з розгляду законопроектів – від початку до кінця. Інші – спеціальні – процедури системно пов'язані з законодавчою в силу спільності суб'єктів, подібності окремих елементів процедур, а також механізмів правового регулювання. При цьому поступово Регламент Верховної Ради України виходить за межі регулювання лише порядку здійснення парламентських функцій, частково охоплюючи своїм регулятивним впливом суміжні правовідносини – формування інших органів державної влади та порядку їх функціонування у взаємодії з парламентом, що суттєво модифікує спрямованість регламентних норм, трансформує юридичну природу цього джерела національного права України.

Ключові слова: парламент, законодавча влада, функції парламенту, парламентаризм, парламентські процедури, процесуалізація, Конституція України, Регламент Верховної Ради України.

Постановка проблеми. Конституція України визначає, що сувереном в Україні є Український народ, який здійснює владу через своїх представників або безпосередньо (ч. 2 ст. 5) [1]. Основною формою, однак, є система представницького правління, для функціонування якого необ-

хідним є існування Верховної Ради України як парламенту держави (ст. 75) [1]. Статус парламенту впливає з його місця у системі державних органів і визначається функціями, які він виконує. Зокрема, визначення Верховної Ради України єдиним органом законодавчої влади означає,

що жоден інший орган державної влади не уповноважений приймати закони [2].

Парламенти, як «центральна інституція демократії» [3], повинні адаптуватися до постійних змін і прагнень суспільства, в якому вони функціонують. Одним із викликів, з якими мають справлятися сучасні європейські парламенти, є прискорення часу. Адже воно змінює перспективи та сприйняття часу, поєднуючи у досить заплутаний спосіб теперішній момент, який заохочується інформаційно-комунікаційним суспільством, та *longue durée* – довготривалу перспективу, якої неминує дотримуються політичні й соціальні інституції, зокрема парламент. Феномен стиснення часу породжує у парламентах поширену напругу між, з одного боку, нагальною потребою (посиленою процесами глобалізації) виробляти – під постійним медіаконтролем – стандарти для виконавчої влади, і, з іншого боку, необхідністю забезпечити парламентам достатньо часу для належного обговорення. Додаткову напругу, яку слід підкреслити, становить суперечність між функціями «представництва» та «управління», що часто стають джерелом плутанини й навіть нерозуміння серед громадян у сучасних демократіях.

Прискорення часу, властиве сучасним суспільствам, впливає на всі основні парламентські функції: законотворчість, урядовий контроль та представництво інтересів суспільства. Реалізація функцій парламенту має упорядкований характер і здійснюється завдяки тривкій нормативній основі, що її створює Регламент парламенту як збірник основних правил здійснення всіх парламентських процедур. Від повноти й системності упорядкування здійснення парламентських функцій на рівні парламентського Регламенту залежить ефективність їх практичної реалізації у конкретних правовідносинах. Це своєрідним чином пов'язує парламентські функції з цим Регламентом. Проте особливості такого юридичного зв'язку достатньо мірою не досліджені в юридичній літературі.

Стан дослідженості проблеми. Проблематика функцій, що реалізуються парламентом, завжди була предметом

зацікавлення правової доктрини. Класик європейського парламентаризму, британський учений Волтер Беджгот у своїй праці «Англійська конституція» 1867 року виокремив такі функції, які виконує парламент: виборчу (elective function), вираження поглядів (expressive function), виховну (teaching function), інформаційну (informing function), правотворчу (the function of legislation) [4, с. 118-120]. Усі функції, виокремлені В. Беджготом, і сьогодні реалізуються парламентами, однак їхнє значення – особливо у суспільному сприйнятті – зазнало подекуди суттєвих змін. Передусім правотворча (законодавча) функція, остання у Беджгота, нині вважається найважливішою. Адже саме створення права є першим асоціативним образом, що виникає в громадян після почутого слова «парламент» [5, с. 199]. З таким розумінням парламентаризму важко полемізувати, хоча функціонування представницького органу, особливо в державах із парламентською формою правління, чітко показує, що головним ініціатором законодавства є виконавча влада. Роль парламенту певною мірою стала вторинною – парламент зазвичай ухвалює те, що подає уряд, обраний, зрештою, цим же парламентом і користується його довірою [6, с. 52].

В юридичній літературі основна увага приділяється зазвичай різним підходам до типологізації функцій парламенту – від традиційних (у контексті традиції В. Беджгота) до новаторських, які охоплюють більш чи менш широкі каталоги парламентських функцій – залежно від тлумачення його юридичної природи, визначення місця і ролі в державному механізмі, уявленні про співвідношення з іншими органами державної влади тощо. У сучасній літературі не надається визначення предмета, однак, була зроблена спроба уточнення критеріїв, що дають змогу класифікувати функції парламенту. Так, польський дослідник Ярослав Шиманек поділив функції, що реалізуються парламентом, на дві основні групи. Першу становлять функції правового характеру, пов'язані з конкретним обсягом рішень, які ухвалює парламент. Автор відніс до них правотворення, контрольну діяльність

та креаційну функцію. Друга група включає функції політичного характеру. До цієї категорії Я. Шиманек відніс репрезентацію, артикуляцію інтересів, легітимацію, формування громадської думки та рекрутацію політичних еліт [7, с. 74].

Слід зауважити, що у вітчизняній доктрині конституційного права відсутній єдиний підхід щодо визначення системи парламентських функцій. Зокрема, Юрій Барабаш до головних парламентських функцій відносить законодавчу, установчу, номінаційну, контрольну [8, с. 361-371]; Василь Борденюк – представницьку, законодавчу, контрольну, установчу (організаційну), бюджетну [9, с. 327]; Христина Приходько – законодавчу, представницьку, установчу (державотворчу), контрольну, бюджетно-фінансову, зовнішньополітичну [10, с. 315, 321]; Володимир Шаповал – законодавчу, бюджетну, контрольну [11, с. 191]. На думку української дослідниці Ірини Словської, пріоритетними функціями за компетенційною ознакою (напрямами діяльності) є представницька, законодавча, установча і контрольна, натомість бюджетно-фінансова і зовнішньополітична функції «розчиняються» у законодавчій (прийняття закону про бюджет, ратифікація міжнародних договорів, із питань зовнішньої політики, схвалення рішення президента про надання військової допомоги іншим державам, оголошення стану війни й укладення миру тощо) і контрольній (контроль за виконанням державного бюджету, заслуховування щорічних та позачергових послань президента про внутрішнє та зовнішнє становище держави). Натомість представницька функція, з її точки зору, є узагальненням усіх напрямків і видів діяльності легіслатури [12, с. 15-16]. Нарешті, сучасні австралійські вчені Кен Когхілл, Пітер Голланд, Абел Кінньондо, Коллін Льюїс і Катрін Штайнак окреслюють три базові парламентські функції: представництва, законотворчості та контролю. При цьому ще чотири функції – парламентського обговорення, ухвалення бюджету, формування та припинення діяльності уряду, а також розгляд скарг громадян – або підпорядковуються одній з основних функцій, або поєднують їх [13, с. 56].

Метою цієї статті є аналіз співвідношення функцій парламенту та його Регламенту на прикладі чинного Регламенту Верховної Ради України 2010 р. [14].

Виклад основного матеріалу. Для правильного встановлення і формулювання функцій, слід спершу уточнити правила, використання яких дозволить чітко типізувати визначені функції, що реалізуються парламентом. Для цього потрібно визнати, щоб щодо кожної його функції: 1) була виявлена компетенційна основа, що міститься у конституційних нормах; 2) існував високий рівень загальності функції, а визначений предметний обсяг охоплював істотну сферу функціонування держави; 3) існував набір визначених компетенцій; 4) кожній функції кореспондував би набір певних процесуальних норм, які б розкривали порядок її реалізації. Останній критерій виокремлення функцій парламенту вказує на взаємозалежність цих функцій та порядку їх реалізації, що об'єктивований у Регламенті Верховної Ради України. Тим самим підкреслюється не довільний, а об'єктивний характер виокремлення таких функцій, що спирається на відповідну процесуально-правову основу.

З урахуванням викладеного, до числа функцій парламенту слід віднести такі: 1) внутрішньоорганізаційна; 2) установча, 2) законодавча (правотворча), 3) контрольна; 4) бюджетна; 5) міжнародна; 6) представницька (репрезентативна).

Своєрідність закріплення цих функцій полягає в: 1) Конституція України дуже побіжно та опосередковано вказує на ці функції, безпосередньо їх не згадуючи; 2) юридичні позиції Конституційного Суду України містять вказівки на окремі функції парламенту, знову-таки не містячи в собі систематичної їх класифікації; 3) закони України, в тому числі Регламент, не розкривають переліку та змісту цих функцій, а лише деталізує порядок їх реалізації у відповідних парламентських процедурах, що їх він регулює.

Таким чином, у регулюванні парламентських функцій простежується своєрідна наступність між Конституцією України та парламентським Регламентом, що відіграє роль ключового процесуального зако-

нодавчого акта, що у відповідності й на основі Конституції України регулює порядок здійснення парламентом його функцій та повноважень. При цьому саме регламентне регулювання забезпечує повноту, упорядкованість, тяглість (континуїтет) та новаційність у реалізації конституційних функцій парламенту України.

Реалізація парламентом своїх конституційних функцій, формування і розвиток парламентаризму спираються на систему взаємодіючих між собою матеріальних і процесуальних норм, що складають змістовне осердя парламентаризму.

Регулюючи парламентські функції, Регламент Верховної Ради України реалізує подвійне спрямування цих функцій – на організацію і діяльність самого парламенту (внутрішньоорганізаційна та репрезентативна функції) та на ті аспекти роботи парламенту, які пов'язують його з іншими органами державної влади (законодавча, установча, бюджетна, міжнародна, контрольна функції). Відповідно, така подвійна спрямованість регламентних норм у контексті регулювання функцій парламенту не дає змогу стверджувати про наявність у Регламенту лише внутрішньоорганізаційного значення для забезпечення автономії парламенту, без урахування зовнішніх складників цієї автономії.

Враховуючи це, а також виходячи із системного тлумачення норм Конституції України, можна дійти закономірного висновку, що існування Регламенту в системі законодавчих актів, що становлять нормативну основу українського парламентаризму, є так само обов'язковим, як і існування в цій системі Конституції України. Адже жоден інший акт, крім Конституції та Регламенту Верховної Ради України, не може регулювати порядок діяльності парламенту України. Закріплення саме за Регламентом, поряд із Конституцією, сфери регулювання порядку діяльності Верховної Ради України унеможливорює покладення завдань із правового регулювання такого порядку на інші законодавчі акти, інакше ніж шляхом внесення змін до Основного Закону України. Водночас і функціональне призначення Регламенту Верховної Ради України не може бути змі-

нене, інакше ніж через відповідні зміни до Конституції України.

Закріплення порядку діяльності парламенту виключно за Конституцією та Регламентом Верховної Ради України не супроводжується чітким розмежуванням їх предметів відання. Таке розмежування можна провести лише при аналізі конкретних норм Конституції та Регламенту Верховної Ради України, а точніше при їх співвідношенні. Стосовно функцій парламенту таке співвідношення має здебільшого наступний вигляд: Конституція України лімітує перелік повноважень парламенту, на основі якого конструюються його функції (що має характер суто інтелектуальної операції, хоча і спирається на певну нормативну основу), а Регламент Верховної Ради України регулює порядок їх здійснення таким чином, щоб усі функції та повноваження парламенту набули своєї нормативно-процесуального забезпечення. Такий своєрідний розподіл предметів відання між Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України в регулюванні парламентських функцій засвідчує взаємопов'язаний характер обох законодавчих актів та їхню спільну спрямованість у механізмі зазначеного регулювання.

При цьому спільне регулювання такого комплексу відносин означає, що, з погляду Конституції, ці відносини мають особливе політико-правове значення, що об'єктивно вивіщує їх у системі конституційних правовідносин, закріплює особливу юридичну стабільність їх регулювання. Крім того, конституційне регулювання їх, поряд із регламентним, засвідчує, що найголовніші елементи цього порядку діяльності Верховної Ради України визначені в самій Конституції України, а всі інші складники такого порядку мають бути врегульовані в системному зв'язку з конституційним регулюванням виключно на рівні вказаного Регламенту на основі та на виконання Конституції.

На підставі вищенаведеного, можна погодитися з твердженням про те, що суттєво Конституція України та Регламент і є найвищими джерелами права з питань парламентської процедури [15]. Тим самим порядок діяльності Верховної Ради

України набуває високого конституційного значення як нормативної основи функціонування всієї системи парламентаризму в Україні. Крім того, Регламент Верховної Ради України самим своїм існуванням чітко підтверджує автономний статус парламенту: порядком його діяльності переймається, поряд із Конституцією України, окремий, спеціальний законодавчий акт, прямо згаданий в Основному Законі, який має статус закону.

Отже, Регламент Верховної Ради України чітко співвідноситься зі сферою функцій і повноважень парламенту, процесуалізуючи їх, тобто надаючи їм реальної динаміки, «оживлюючи» їх і сприяючи їх повсякчасній реалізації у правовому полі держави. Поза ним ці функції та повноваження були б «мертвими» нормами, залишаючись лишень атрибутом конституційного тексту. Їхня дієвість, реалізованість, практична застосовність – є наслідком дії регламентних норм, покликаних забезпечити їх упровадження у практику відносин державно-політичного владарювання в країні. При цьому сам Регламент Верховної Ради України не регулює ані функції, ані повноваження парламенту, оскільки це є сферою виключно конституційного регулювання (частина друга статті 85 Конституції України) [1], обмежуючись регулюванням **порядку** реалізації згаданих функцій та повноважень. Отже, Регламент, образно кажучи, процесуалізує і, тим самим, динамізує парламентаризм, перетворює цей феномен на реально функціонуюче явище з іманентною логікою здійснення вміщених у ньому приписів. З формально-юридичної точки зору, він є процесуальним джерелом конституційного права, яке значною мірою деталізує норми Конституції; повно визначає процедуру роботи єдиного законодавчого органу влади; маючи допоміжне, похідне значення стосовно Конституції, деталізує конституційні положення, конкретизуючи процесуальні форми їх практичного втілення.

У центрі уваги Регламенту Верховної Ради України, як уже зазначалося, – порядок організації та діяльності парламенту. Саме порядок організації складає предмет регулювання досліджуваного законодав-

чого акта. Але ж, за словами угорського дослідника А. Шайо, конституціоналізм втілює сукупність принципів, порядку діяльності та інституційних механізмів, які традиційно використовуються з метою обмеження державної влади [16, с. 31]. Отже, у центрі конституціоналізму вміщено порядок діяльності відповідних органів публічної влади. Тим самим підтверджується органічна залученість парламентського регламенту до числа актів, які регулюють порядок діяльності органів державної влади.

Слід зазначити, зважаючи на реальний обсяг регламентного регулювання, що нині уявлення про парламентський регламент як акт, що регулює виключно внутрішньопарламентські відносини, не повною мірою враховують реалії цього регулювання. Не менш важливим, поряд із внутрішньопарламентськими, є комплекс зовнішньопарламентських відносин, які реалізуються у сфері здійснення парламентом своєї установчої, законодавчої та контрольної функцій. В усіх цих випадках парламентські процедури охоплюють, поряд із суто парламентськими, і цілу низку інших позапарламентських суб'єктів державно-політичних відносин владарювання, зокрема, – Президента, систему органів виконавчої та судової влади, часом органи місцевого самоврядування, органи спеціальної конституційної компетенції, що не вписуються в класичну «тріаду влади». Дедалі більше регламентних норм скеровуються на взаємодію з громадськістю, і це аж ніяк не вичерпується сферою законодавчого процесу, про що зокрема засвідчує інституціалізація електронних петицій [17, с. 13, 15, 17-18] та незавершеність розвитку цього правового інституту в Україні.

Мірою розвитку регламентного регулювання спостерігається дедалі ширше охоплення регламентами як внутрішньопарламентських, так і зовнішньопарламентських відносин. У першому випадку «експансія» регламентного регулювання відбувається у сферу діяльності депутатських фракцій і груп, міжфракційних відносин, відносин між депутатами, фракціями та апаратом парламенту, тоді як у другому випадку така експансія має

місце через розширення сфери парламентського контролю, деталізацію законодавчих процедур, більшу казуїстичність порядків формування парламентами органів державної влади та призначення на відповідні посади тих чи тих посадових осіб, а також їхнього звільнення.

Поруч із цим, парламентські регламенти концентрують у своїй структурі норми, що стосуються як ординарного законодавчого процесу, так і внесення змін до конституцій, а часом навіть – щодо участі парламентів у прийнятті нових конституцій, щодо здійснення парламентами ролі нагляду за реалізацією конституційних норм органами виконавчої влади через різноманітні механізми парламентського контролю тощо. Разом з тим, дієвість та ефективність регламентного регулювання нині потребують свого підвищення з метою забезпечення сталого розвитку сучасного українського конституціоналізму [18, с. 297].

Спостерігається тенденція за якої функції та місії урядів значно розширилися завдяки кільком чинникам, а саме: глобалізації, взаємопов'язаності внутрішніх і зовнішніх відносин та впливу технологічних розробок. Як наслідок, нові ролі сучасних парламентів значно розширилися, щоб відповідати розширенню функцій урядів. Для виконання цих нових ролей сучасні парламенти можуть застосовувати нетрадиційні методи. Конституційний законодавець повинен враховувати стійкість повноважень і ролей законодавчої та виконавчої влади, щоб відповідати швидкому розвитку у всіх сферах та прискоренню розгляду питань, що потребують оперативних процедур, у спосіб, який реалізує загальні інтереси держави. Відповідно, ролі сучасних парламентів вже не обмежуються лише ухваленням законів, контролем уряду та затвердженням бюджету держави. Навпаки, вони розширюють свої ролі, включаючи інші місії, що базуються на конституційній основі, статусі та досвіді парламентської інституції та її здатності втручатися у різні місцеві, регіональні й міжнародні питання. Нові місії сучасних парламентів включають блокування міністерських поправок для тиску на уряди, покращення умов для меншин,

внесення змін до політичних угод, проти-дію зовнішньому втручання або активізація впливу на формування зовнішньої політики [19, с. 417-433]. У контексті України поява нових функцій або трансформація усталених буде зумовлена курсом на європейську інтеграцію України, коли елементи державного суверенітету, в тому числі парламентського, доведеться транслювати на загальноєвропейський рівень.

Взаємодія між Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України надає сучасним парламентам досвід і підстави для здійснення їхніх нових функцій. Насправді, враховуючи різноманіття нових ролей, сучасні парламенти добре сприймаються народом, адже їхні ролі можуть і мають бути більш активними в гуманітарній, соціальній, політичній (у тому числі міжнародній), екологічній та кліматичній сферах. Наразі існування парламенту у країнах не є предметом суперечок, і всі держави сподіваються, що сучасні парламенти відіграватимуть ключову роль у просуванні принципів демократії, які не можуть бути реалізовані без парламенту, що представляє громадян та втілює їхні надії й прагнення.

Висновки. Як впливає з вищенаведеного, роль парламентського Регламенту в нормативній системі парламентаризму детермінується його місцем у конституційно-правовому механізмі регулювання державно-політичних відносин владоутворення та конкретніше – роллю в системі парламентаризму. У ній Регламент відіграє роль ключового законодавчого акта процедурно-процесуального характеру, який надає формальній визначеності, упорядковує, систематизує, інтегрує всі парламентські процедури та скеровує їхню реалізацію відповідно до імперативів, визначених на конституційному рівні. Завдяки ньому діяльність парламентської установи в цілому значною мірою формалізується й «алгоритмізується», стає передбачуваною та нормативно впорядкованою. Опосередковуючи діяльність парламенту, Регламент сприяє реалізації органом законодавчої влади функцій акумуляції та відображення конституційних цінностей, створення та розвитку

нормативної основи парламентаризму. Докладно регулюючи парламентські процедури, Регламент виконує роль юридичного обмежувача і стримувача політичного свавілля в парламенті, упорядковує й систематизує діяльність органу законодавчої влади, сприяє його професіоналізації та обмеженню юридично небажаних проявів.

Регламент рівномірно та системно регулює здійснення парламентом своїх функцій, не виокремлюючи їм та не розгортаючи їх систематику. При цьому, в силу титульної функції – законодавчої – пріоритет має регулювання в ньому саме законодавчої процедури, що виправдано з конституційно-правової точки зору. Законодавча процедура систематизує весь обсяг діяльності Верховної Ради України з розгляду законопроектів – від початку до кінця (до їх ухвалення і передачі на підпис Президентові, а зтім – у разі необхідності – опрацювання пропозицій глави держави до ухваленого закону). Інші – спеціальні – процедури системно пов'язані з законодавчою в силу спільності суб'єктів, подібності окремих елементів процедур, а також механізмів правового регулювання. При цьому поступово Регламент Верховної Ради України виходить за межі регулювання лише порядку здійснення парламентських функцій, частково охоплюючи своїм регулятивним впливом суміжні правовідносини – формування інших органів державної влади та порядку їх функціонування у взаємодії з парламентом, що суттєво модифікує спрямованість регламентних норм, трансформує юридичну природу цього джерела національного права України.

У контексті зростання ваги і значення юридичного регулювання функцій парламенту не можна не помітити зростання ролі та значення регламентів у системі парламентаризму. Це є об'єктивним юридичним процесом, що відображає загальні закономірності та тренди до поступового підвищення уваги нормотворців до процедурних аспектів демократичного політико-правового розвитку, усвідомлення необхідності «оснащення» (і підкріплення) аксіологічних й інституційних елементів парламентаризму надійною нормативною основою, в якій були б чітко та послідовно

систематизовані та збалансовані матеріально-правові і процесуально-правові складники. Отже, роль цього законодавчого акта потребує подальшої конкретизації на прикладі ретельного аналізу як вітчизняних, так і зарубіжних парламентських інститутів, структур і практик.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України (щодо повноважності Верховної Ради України) від 17 жовтня 2002 р. № 17-рп/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-02#n54>.
3. Cartier E. & Jonason P. Contemporary challenges facing Parliament Mutations in time, representativeness, transparency and accountability. Working paper 2020:1. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1441400/FULLTEXT01.pdf>.
4. Bagehot W. The English Constitution. Second Edition. London 1873. 214 p. URL: <https://historyofeconomicthought.mcmaster.ca/bagehot/constitution.pdf>.
5. Von Beyme K. Die parlamentarische Demokratie Entstehung und Funktionsweise 1789–1999. Wiesbaden: Springer VS Wiesbaden, 2014. 437 p.
6. Stanat M. Die französische Nationalversammlung und die Europäische Union. Zwischen parlamentarischer Tradition und europäischer Integration, Wiesbaden 2006. 340 p.
7. Szymanek J. Decydowanie parlamentarne. [w:] *Decydowanie publiczne. Polska na tle innych państw członkowskich Unii Europejskiej*, red. G. Rydlewski. Warszawa: Dom Wydaw. Elipsa, 2011. S. 70-114.
8. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри./ Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, М. І. Козюбра, А. А. Мелешевич. Київ: Баїте, 2021. 528 с.
9. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії: монографія. Київ: Парламентське вид-во, 2007. 576 с.
10. Конституційне право України: Академічний курс: підручник / ред. Ю. С. Шем-

- шученко. Київ: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2008. Т. 2. 800 с.
11. Шаповал В. М. Феномен конституційного права: монографія. Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2017. 422 с.
 12. Словська І. Є. Верховна Рада України в системі вітчизняного парламентаризму: конституційно-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2014. 47 с.
 13. Coghill K., Holland P., Kinyondo A., Lewis C. and Steinack K. The functions of Parliament: reality challenges tradition. *Australasian Parliamentary Review*. 2012. Vol. 27(2). P. 55–70.
 14. Регламент Верховної Ради України: затверджено Законом України від 10.02.2010 р. № 1861-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 14-15, № 16-17. Ст. 133.
 15. Окрема думка судді Конституційного Суду України Маркуш М. А. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про організацію і порядок діяльності Верховної Ради України» та Регламенту Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v030p710-09#Text>.
 16. Sajó A. Limiting government. An introduction to constitutionalism. New York: Central European University Press, 1999. 308 p.
 17. Романчук О. З. Електронне урядування: конституційно-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Державний вищий навчальний заклад Ужгородський національний університет; Державний вищий навчальний заклад Ужгородський національний університет. Ужгород, 2020. 22 с.
 18. Крусан А. Р. Парламент у системі сучасного українського конституціоналізму: питання теорії та практики. *Правова держава*. 2022. Вип. 33. С. 290–300.
 19. Almoatasm H. M. Determinants for new role of contemporary parliament". *Review of Economics and Political Science*. 2024. Vol. 9 № 5. P. 417–433.

Sukhodolska A. A. Functions of Parliament and the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine

The article is devoted to revealing the correlation between the functions of parliament and its Rules of Procedure, using the example of the current Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine. It is shown that in the regulation of parliamentary functions a specific continuity can be traced between the Constitution of Ukraine and the parliamentary Rules of Procedure, which plays the role of a key procedural legislative act that, in accordance with and on the basis of the Constitution of Ukraine, regulates the procedure for the parliament's exercise of its functions and powers. At the same time, it is precisely the regulation by the Rules that ensures completeness, orderliness, continuity (continuity/continuum), and innovativeness in the implementation of the constitutional functions of the Parliament of Ukraine. By regulating parliamentary functions, the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine implements the dual orientation of these functions – toward the very organization and activity of the parliament itself (the internal-organizational and representative functions) and toward those aspects of the parliament's work that connect it with other bodies of state power (the legislative, constituent, budgetary, international, and oversight functions). The Constitution of Ukraine limits the list of the parliament's powers, based on which its functions are constructed, while the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine regulates the procedure for their exercise in such a way that all functions and powers of the parliament acquire their proceduralization. Such a specific distribution of subject-matters between the Constitution of Ukraine and the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine in the regulation of parliamentary functions attests to the interconnected nature of both legislative acts and their joint orientation within the mechanism of such regulation. The Rules of Procedure evenly and systematically regulate the parliament's exercise of its functions, without distinguishing them and without unfolding their systematics. At the same time, by virtue of the titular (legislative) function, regulation of the legislative procedure has priority in it, which is justified from the constitutional-legal point of view. The legislative procedure systematizes the entire scope of activity of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the consideration of draft laws – from beginning to end. Other – special – procedures are systematically linked to the legislative one due to

the commonality of subjects, the similarity of certain procedural elements, as well as the mechanisms of legal regulation. At the same time, gradually the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine goes beyond regulating only the procedure for the exercise of parliamentary functions, partially encompassing within its regulatory influence adjacent legal relations – the formation of other bodies of state power and the procedure of their functioning in interaction with parliament, which significantly modifies the orientation of the rules-of-procedure norms and transforms the legal nature of this source of national law of Ukraine.

Key words: *parliament, legislative power, functions of parliament, parliamentarism, parliamentary procedures, proceduralization, Constitution of Ukraine, Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine.*